

Julkaisut
/swe

329.14-055.2
Sos.dem.työläis-
haisliitto

"1938"

HUR FINLANDS
**ARBETARKVINNOR
VERKA**

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

1290645565

329.14-055.2(480) Sos.dem. Naiset 8 K
Hur Finlands arbetarkvinnor verka

FINLANDS SOC.-DEM. ARBETARKVINNOFÖRBUND

HELSINGFORS 1938

Organisationen bland Finlands arbetarkvinnor tog sin början i och med den mäktiga stegring, som satte in i vår arbetarrörelse i slutet av senaste århundrade. Inom loppet av tvenne årtionden skapades här ej blott starka arbetarorganisationer på skilda orter, utan också de politiska och fackliga centralorganisationerna. De första arbetarföreningarna uppstodo år 1884 och den första av arbetarnas kvinnoorganisationer år 1896. Partiet grundades år 1899 och arbetarkvinnornas förbund år 1900.

Till en början visade det sig visserligen svårt att få kvinnorna med. Deras verksamhet kunde ej bli till en mäktig massrörelse, så länge kvinnorna ej förmådde intressera sig för politiken, och deras inställning till lönarbetet, som de än så länge fattade blott som en mellanstation på färden mot den äktenskapliga hamnen, försvårade också deras fackliga organiserande. Men arbetarnas kvinnorrörelse har dock alltid haft sin trogna stamtrupp, som hållit ut i alla skiften och kring vilken verksamheten koncentrerat sig.

Medlemsantal och avdelningar.

Då Arbetarkvinnoförbundet bildades år 1900, voro 21 föreningar företrädna på dess kongress. Av dessa voro blott 7 politiska kvinnoorganisationer, resten fackföreningar. Deras dåvarande medlemsantal är icke känt. År 1905 räknade förbundet redan 39 avdelningar med ett medlemsantal av 2,404, av dessa visserligen 53 män!

Under flera år förblev medlemsantalet någorlunda oförändrat; först genom de säregna förhållandena under revolutionsåret 1917 steg det till 6,300. Det följande året 1918 gav vår arbetarrörelse ett svårt bakslag; det var medborgarkrigets år, och då slogs hela vår rörelse ned. Också många av kvinnoförbundets mest kända funktionärer råkade i fångelse eller miste livet, andra nödgades som emigranter irra kring någonstades utanför landets gränser.

Men inom kort kvicknade organisationsarbetet till, och år 1919 räknade Socialdemokratiska Kvinnoförbundet åter 3,253 medlemmar. Tyvärr kvarlämnade inbördeskriget en svår inre splittring inom vår arbetarrörelse, och detta gäller också för vårt kvinnoförbund. Kommunisterna besatte förbundsstyrelsen år 1920 och utsände till förbundsavdelningarna en uppmaning att träda ut ur socialdemokratiska partiet. De socialdemokratiska styrelsemedlemmarna, som stannat i mindretalet, bildade då en interimistisk förbundsstyrelse, och denna stöddes av det stora flertalet bland förbundsavdelningarna. År 1921 hölls en kongress med uppgift att omorganisera Socialdemokratiska Kvinnoförbundets verksamhet och vid den voro 31 avdelningar företrädna. Tillhoppa funnos då i förbundet 51 avdelningar och 1,285 medlemmar. Nämnas må, att den kvarblivna kommunistiska gruppen höll sin egen förbundsstyrelse i december 1921 och beslöt upphöra med en särskild kvinnoverksamhet samt bilda inom det kommunistiska partiet ett kvinnosekretariat i enlighet med tredje internationals föreskrifter. Småningom avtynade deras

kvinnorörelse; många av de kvinnoföreningar, som anslutit sig till kommunistiska partiet, upphörde med sin verksamhet redan innan partiets verksamhet officiellt förbjöds.

Organisationsformen.

Finlands Socialdemokratiska Arbetarkvinnoförbundet r.f. är en självständigt registrerad förening. Dess verksamhet ledes av förbundsstyrelsen, som utses av den vart tredje år sammankommande förbunds kongressen. De till förbundet anslutna föreningarna äro självständiga kvinnoföreningar, som genom de socialdemokratiska kommunal- och kretsorganisationerna äro anslutna till socialdemokratiska partiet. Till kvinnoförbundet erlägga de en avgift av 50 penni per medlem i månaden, och därjämte erlägga de 1 mark i året till Arbetar-Akademiens stipendiefond. År 1928 utbyggdes organisationsformen därhän, att också de kvinnor, som tillhöra en arbetarförening, kunna ansluta sig till kvinnoförbundet genom att inom arbetarföreningen bilda en kvinnosektion. Denna erlägger till förbundet 3 mark per år och medlem. Förbundet räknade vid 1937 års utgång 51 kvinnoföreningar och 118 sektioner med sammanlagt 3,032 medlemmar.

Finlands arbetarkvinnor i politisk verksamhet.

När Finlands arbetarkvinnor grundade sina första organisationer, hade dessa främst till syfte att bedriva socialistiskt upplysningsarbete. Vid konstituerande kongressen såväl som vid den därpå följande gällde diskussionerna väsentligen de ekonomiska misstörhållanden kvinnorna ledo under. Det berodde på, att de självförsörjande kvinnorna gingo främst vid organisationsarbetet. Arbetsvillkoren, kvinnornas löner, sedlighetsfrågan, tjänarinnornas ställning voro huvudpunkter på de första kongressernas dagordningar, och blott som i förbifarten snuddade man på de rösträttsproblemet. Först efter det rösträttsfrågan trätt fram i förgrunden av socialdemokratiska partiets politik, omfattade också arbetarkvinnorna kravet på allmän och lika rösträtt och förfäktade det sedan med sådan styrka, att de gävo sin prägel åt rösträttskravet, änskönt detta framställdes tillsammans med de borgerliga kvinnorna. Av dessa skulle en del ha nöjt sig med en rösträtt lika begränsad som för män, men en slik förfuskning av rösträtten ville arbetarkvinnorna givetvis ej höra talas om. Denna omständighet gjorde sitt till för att klagöra för arbetarkvinnorna skillnaden mellan deras och de borgerliga kvinnosakskvinnornas intresen och sålunda driva dem närmare den socialistiska arbetarrörelsen.

Den allmänna rösträtten erhöles år 1906 och de första valen med allmän och lika rösträtt och valbarhet för män och kvinnor ägde rum i mars 1907. Arbetarkvinnorna togo hänfört del i valen och fingo i den första enkammarlantdagen 9 kvinnliga representanter invalda. Antalet kvinnliga arbetarrepresentanter har sedan dess växlat; störst var det år 1917, nämligen 17. För närvarande räkna vi i vår socialdemokratiska riksdagsgrupp 8 kvinnor.

Uppfostrings- och skolfrågor, den sociala vårdnaden, bostadsförhållandena ha hört till dem, som särskilt tilldragit sig våra kvinnliga riksdagsmäns intresse. För närvarande sitter en kvinnlig socialdemokrat i riksdagens grundlagsutskott, 1 i lagutskottet, 2 i utrikesutskottet, 1 i ekonomiuutskottet, 1 i lag- och ekonomiuutskottet, 2 i kulturutskottet den andra som viceordförande däri och 1 i socialutskottet. Våra kvinnor taga alltså rätt verksamt del i riksdagsarbetet och de ha jämväl ernått resultat, som särskilt från kvinnornas synpunkt sett äro betydelsefulla.

Bland dem må nämnas 1929 års äktenskapslag, som är betydligt mer frisint än den tidigare och fullständigt avskaffar mannens förmyndarställning inom äktenskapet. År 1938 trädde lagen om moderskapsunderstöd i kraft, efter det våra kvinnliga arbetarrepresentanter verkat för den hela den tid enkammarriksdagen funnits till. Enligt den lagen erhålla mödrarna, därest deras och makens sammanlagda skattbara inkomst under det senast förflutna året icke överstigit 8,000 mark på billigare orter eller 10,000 mark på dyrare, ett understöd av 450 mark för varje barn som fötts. Denna lag är visserligen ännu otillräcklig så till sin omfattning som till understödsbeloppen, men den är i varje fall ett framsteg. Också i sin nuvarande omfattning kommer den att gälla för 60 procent av alla barnaföderskor. Som vinnningar böra också nämnas den nya barnskyddslagen av år 1936, de nya sociala vårdlagarna m.fl.

Då den kommunala rösträtten år 1917 blev allmän och lika, öppnade sig också för våra arbetarkvinnor tillträde till de kommunala förvaltningsorganen. Intresset för den kommunala verksamheten har dock ej varit lika stort som för den statliga, och så har deltagandet i de kommunala valen varit mindre livligt. Ännu finnas flere kommuner, där ej en enda kvinna är medlem av fullmäktige. På senare tid har intresset för kommunala spörsmål varit i stigande bland kvinnorna, och vårt förbund har fäst särskild vikt vid dem i sin upplysningsverksamhet. Förbundet har inom olika valkretsar anordnat kommunaldagar för kvinnor och år 1935 en stor sådan i Helsingfors med 300 deltagarinnor från hela landet.

Upplysningsverksamheten.

Förbundet har alltsedan början bedrivit upplysningsverksamhet för det första för att väcka och organisera arbetarkvinnorna och för det andra för att fördjupa det sociala medvetandet bland de redan organiserade. *Socialismen skall föras in i hemmen* — det är en paroll, som vi försökt förverkliga. Småningom har det framgått, att husmoderns instängda ställning i hemmet hindrat henne att taga del i politisk verksamhet. Innan husmodern kan i nödig mån befrias från de husliga göromålen, måste hembushållningen rationaliseras. Än så länge är hemarbetet härutinnan efterblivet: det utföres för det mesta med gammalmodiga tidskrävande metoder. På detta område bör alltså upplysningsarbete fås till stånd också bland arbetarhustrurna; man har kunnat märka, att de allmänna hembushållningsorganisationernas konsulentverksamhet merendels lämnar arbetarkvinnorna oberörda.

Sedan år 1928 har vårt förbund bedrivit upplysningsarbete på hembushållningens område och det har lett till rätt anmärkningsvärda resultat. Genom förbundets försorg har anordnats kurser, som räckt en vecka, men på senare tid, då kurserna blivit mer efterfrågade och det har varit svårt att anordna tillräckligt många, ha somliga räckt blott 3 eller 4 dagar. På veckokurserna gives också praktisk handledning i matlagning, handarbete, konservering m.m., varemot de kortare kurserna enbart upptaga föredrag i dessa ämnen. Denna kursverksamhet har fortgående tilldragit sig allt större intresse. I början måste vi i mången valkrets nästan tränga oss på folk; nu är läget sådant, att organisationerna tävla om att få kurser inom sina områden.

Sommarkursen år 1937.

Sommaren 1937 anordnade vårt förbund för första gången en sommarkurs, nämligen i Haukilahdi by av Joutseno i östra Finland. Rekreation och studier

hade där förenats, och erfarenheten visade att denna kombination var särdeles lyckad. Kursdeltagarinnorna tillredde själva maten under ledning av förbundets hemhushållningskonsulent. Jämte föredragen fästes vikt vid friluftsliv och utfärder, bad, lekar m.m. Den två veckor långa kursen lämnade hos de deltagande ett oförgätligt minne.

Propagandamateriel.

Vid kursverksamheten har förbundet så småningom börjat använda mer modern propagandamateriel än tillföre. Sålunda har filmapparat och ljusbildsapparat anskaffats för att levandegöra föredragen. Förbundets egen verksamhet belyses genom en liten smalfilm, som ännu skall kompletteras, så att den ger en mångsidigare bild av ämnet. I sådant syfte skall Nordiska soc.-dem. kvinnodagen filmas.

Studiecirkelverksamheten.

Inom vårt förbunds avdelningar har intresset för självstudier i form av studiecirklar fortgående varit levande. För närvarande äro 29 studiecirklar i verksamhet. Folkrepresentanten fru Sylvi-Kyllikki Kilpi har på anmodan av vårt förbund uppgjort en plan för studiet av uppfostringsfrågor särskilt från arbetarrörelsens synpunkt. Vårt förbunds förra konsulent i hemhushållning Emmi Karpe har utarbetat en plan för studiet av hemhushållningsfrågor, som användes i många av våra cirklar, och S.-K. Kilpi har på grundvalen av sin bok »Sos.-dem. naisten valtiollinen toiminta» (De socialdemokratiska kvinnornas politiska verksamhet) författat en plan till studium av kvinnorörelsens historia. Nämnda bok har utgivits av vårt förbund. Många cirklar studera kommunalkunskap eller skönlitteratur, och nästan varje kvinnoförening eller -sektion har en handarbetscirkel, som medels sitt arbete understöder organisationen materiellt. Dessa cirklar ha vi försökt ombilda till diskussionscirklar, som skulle behandla samhällsföreteelser och organisationsfrågor, och för sådana diskussioner har förbundet tillsänt dem referat. I samarbete med Arbetarnas Bildningsförbund anordnades våren 1938 i vilohemmet i Sjundea en kurs för utbildande av ledarinnor för kvinnliga studiecirklar. Årligen utdelar förbundet 2 eller 3 stipendier till kvinnor för besökande av Arbetar-Akademien.

Utställningar i bostadskultur.

Jämte den egentliga bostadsfrågan har också frågan om bostädernas praktiska inredning varit föremål för förbundets uppmärksamhet. Trivsamt i bostäderna beror ej enbart av de ekonomiska möjligheter envar enskild har för tillgodoseende av sitt bostadsbehov, utan för frågans ändamålsenliga lösning erfordras också en målmedveten uppgjord plan. Vårt förbund har särskilt velat rikta sin uppmärksamhet på de omständigheter, som vid planerandet av bostaden böra beaktas med hänsyn till husmoderns dagliga göromål. I samband med kurserna i hemhushållning ävensom exkursionerna ha vi i olika delar av landet anordnat utställningar till belysande av bostadsfrågan, och de ha städse tilldragit sig stor uppmärksamhet. Ett modellhem, försett med enkla men ändamålsenliga möbler och husgeråd, var ägnat att leda besökarnas tankar på nya banor i fråga om heminredning. En man, som besökt vår utställning i Suojärvi i östra Karelen, skrev också i utställningens

gästbok, att »denna utställning träffar det rätta; vi måste veta hur man skall bo, innan vi kunna kräva fullgoda bostäder».

Bostadsutställningar ha anordnats åren 1934—36, härintills på 8 orter. I Helsingfors hölls år 1935 en större utställning än vanligt och den besöktes av 3,152 personer.

Speciella fester.

Upplysningsarbetet har särskilt anknytits till vissa dagar. Då anordna kvinnoorganisationerna landet runt fester, dit förbundet i mån av möjlighet skickar talare, anskaffar program o.s.v. Bland dessa fester må främst nämnas internationella kvinnodagen, som vanligen anordnats första söndagen i mars. På den dagen bruka också andra arbetarorganisationer anordna kvinnofester, där uppmärksamheten huvudsakligen ägnas fredsfrågan och andra sådana frågor, som ansluta sig till kvinnodagen.

En annan, främst för familjemödrar avsedd festdag är den årligen återkommande »mors dag», andra söndagen i maj. Den togs först i bruk av de borgerliga kvinnoorganisationerna, och enligt vår mening lämpar den sig förträffligt också till en arbetarmödrarnas festdag. Vi nyttja den till att jämväl utlägga moderskapets sociala innebörd.

En tredje speciell festdag är Mikaelsmässodagen, då agitationen inriktas främst på landsbygdens arbeterskor och småbrukarkvinnor. Denna dag är enligt gammal tradition flyttningsdag för lönarbetarna på landet, fastän den ej numera, sedan årstjänsten ej längre är lagfäst, har samma betydelse som förr. Dagen är dock mycket ägnad till en centralpunkt i höstens verksamhet och som sådan har den sin betydelse också i kvinnornas upplysningsarbete.

Under sommaren har redan i många år inom olika valkretsar anordnats utfärder, varvid kvinnorna från samma krets samlas till gemensam fest. I samband därmed har, såsom nämndes, anordnats utställningar för bostadskultur.

Förbundsorganet.

De socialdemokratiska kvinnorna fingo år 1906 ett eget organ Työläisnainen (Arbetarkvinnan). Redan dessförinnan hade samma tidskrift utkommit under namnet Palvelijatarlehti (Tjänarinetidningen). När Työläisnainen år 1920 råkade i kommunisternas våld, grundade de socialdemokratiska kvinnorna ett eget organ Toveritar (Kamraten). Det utkom först en gång i månaden, men sedan 1938 två gånger och i ett sidoantal av 16—24. Efter en blygsam början har tidskriften utvecklats både vad utseende och spridning vidkommer.

Internationell verksamhet.

Finlands Socialdemokratiska Arbetarkvinnoförbund har också tagit del i de soc.-dem. kvinnornas internationella verksamhet. På första internationella socialistiska kvinnokonferensen i Stuttgart 1907 representerades Socialdemokratiska Kvinnoförbundet genom fru Hilja Pärssinen, och på konferensen i Köpenhamn 1910 hade vi hela fem representanter. I Hamburg 1923 företrädde vårt förbund av fru Hilda Seppälä, likaså i Wien 1931. Sedan dess har förbundet blott skriftligt kunnat taga del i den internationella verksamheten, ehuru väl förbundet har ett mandat i

SAI:s kvinnliga exekutivkommitté. Representant är förbundssekreteraren fru Martta Salmela-Järvinen.

Särskilt ha vi städse intresserat oss för det nordiska samarbetet. På många av våra kongresser ha vi fått se representanter för systerförbunden i Sverige och Norge, och ofta ha jämväl representanter för vårt förbund närvarit vid de svenska socialdemokratiska kvinnornas kongresser. De nordiska socialdemokratiska kvinnodagarna i Stockholm 1935 och Köpenhamn 1937 bevistades också av finska arbetarkvinnor.

Arbetarkvinnornas sommarhem.

Arbetarkvinnornas organisationer nödgades under sin verksamhet redan jämförelsevis tidigt konstatera, hurusom kvinnorna och i all synnerhet familjemödrarna ha föga möjlighet och tillfälle till sommarrekreation. Även om tid kunnat vinnas för en kort sommarledighet, har det ej funnits något lämpligt ställe där den kunnat njutas. Så skredo då våra organisationer till verket för att skaffa sig semesterhem, där både kvinnor med förvärvsarbete och familjemödrar kunde om sommaren tillbringa en vecka eller två i fullständig vila, fria från hushållsbestyr, matlagning m.m. De äldsta bland dessa hem ha redan varit i verksamhet ett trettio-tal år. Sommarhem innehavas nu av de socialdemokratiska kvinnoföreningarna i Tammerfors, Helsingfors, Viborg, Björneborg, Åbo, Kotka och Jyväskylä. Hembiträdesföreningen i Helsingfors äger ett välbekant stort vilohem i Sjundeå, som är öppet året om. Intresset för sommarhem har, sedan det först vaknat inom våra kvinno-organisationer, spritt sig vida omkring bland vårt lands arbetare, så att numera också många andra organisationer — ungdomsklubbar, arbetarföreningar, idrotts- och fackliga organisationer — äga sommarhem, där tusentals arbetare under sommaren kunna rekreatera sig.

Kvinnornas fackliga verksamhet.

Talrika kvinnor arbeta inom industrin i vårt land. År 1936 utgjorde kvinnorna där 42 % av samtliga arbetare. Också ha de fackliga organisationerna på senare tid fäst synnerlig vikt vid de lönarbetande kvinnornas organisation. I samband med Finlands Fackföreningars Centralförbund (SAK) har grundats en kvinnosektion med uppgift att organisera det fackliga upplysningsarbetet bland kvinnorna. För närvarande utgöra kvinnorna 25 % av de fackligt organiserade arbetarna. Socialdemokratiska Arbetarkvinnoförbundet strävar efter sin förmåga att främja och stöda kvinnornas fackliga organisationsarbete, väl vetande att blott starka fackliga organisationer kunna trygga åt kvinnorna full likställighet på det ekonomiska livets område.

Kooperationen.

Konsumentkooperationen i Finland har städse funnit bland arbetarkvinnorna sina trognaste anhängare. Inom den framstegsvänliga grenen av Finlands konsumentkooperation finnas för närvarande 89,910 kvinnor, det är 31.8 % av hela antalet. Kvinnorna ha inom den kooperativa centralorganisationen ett eget organ, som handhar propagandan bland dem, nämligen Kvinnorna med (Naiset mukaan, NM). Denna upplysningscentral står i förbindelse med de NM-kommittéer, som finnas inom de lokala kooperativa föreningarnas verksamhetsområden. För när-

varande är antalet NM-kommittéer 747. Den kooperativa rörelsen, som är neutral i fråga om all partiverksamhet, står likväl genom gemensamma funktionärer i nära förhållande till arbetarkvinnornas verksamhet. En politiskt upplyst kvinna är tillika en kooperativt upplyst medborgarinna.

Finlands arbetarkvinnors verksamhet har varit ett uppstigande från mörker till ljus, men ofta har vår strävan rönt bakslag. Tidtals har det gått framåt bra, sedan har inträtt stillestånd eller rent av återgång. Men inga bakslag ha för någon längre tid kunnat hämma vår verksamhet, ty det frö som såtts har grott, och när så solen åter brutit fram, har det spirat upp och burit frukt. Förvisso skall vår fortsatta verksamhet draga nya skaror inom vår verkningskrets, och så skall också vår verksamhet bidra till att stärka den av nordisk samkänsla livade skara, som även vårt lands organiserade arbetare slutit sig till i kampen mot den fascism som hotar Europa. När så envar fullgör sitt värv i det samfällda arbetet, skall detta arbete bära frukt. Och vi tro, att Finlands arbetarkvinnor år efter år skola utveckla sig till att göra en allt bättre insats i det gemensamma värvet.